

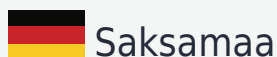
[Avaleht](#) > ... > [Kohtumenetlused](#) > [Tsiiviilasjad](#) > [Millise Riigi Kohus On Pädev Kohtuasjaga Tegelema?](#) Germany

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema?

Sisu koostaja:

European Judicial Network
(in civil and commercial matters)

Saksamaa kohtutel on rahvusvaheline pädevus, kui see on neile antud kas ELi õiguse või autonoomse rahvusvahelise tsiiviilkohtumenetluse õiguse, sealhulgas rahvusvaheliste konventsioonide kohaselt. Käesolevas tekstis vaadeldakse ainult riikliku pädevusega seotud küsimusi.

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Saksamaal kuulub tsiiviilvaidluste lahendamine kahe eri kohtute süsteemi pädevusse: tsiiviilkohtud (*Zivilgerichte*), mis kuuluvad üldkohtute alla, ja töökohtud (*Arbeitsgerichte*), mis on erikohtud.

Töökohtud on pädevad kõikides töötajate ja tööandjate vahelistes tsiiviilvaidlustes ning kollektiivlepingute poolte vahelistes vaidlustes. Töökohtute ülejäänud pädevusvaldkonnad on sätestatud töökohtute seaduse (*Arbeitsgerichtsgesetz*) §-des 2-3. Selle seaduse § 5 lõike 1 teise lause kohaselt on töökohtud pädevad ka töötajatega võrreldavas olukorras olevate isikute ja nende klientide vahelistes vaidlustes. Kõik muud tsiiviilvaidlused kuuluvad tsiiviilkohtute pädevuse alla.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiiviilkohtusse pean ma pöörduma?

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Esimese astme tsiiviilkohtud on piirkonnakohtud (*Amtsgerichte*) ja kõrgemad piirkonnakohtud (*Landgerichte*).

1. Piirkonnakohtutel on tsiiviilasjades pädevus üldiselt juhul, kui hagihind ei ületa 5 000 eurot ja kui kõrgematel piirkonnakohtul ei ole ainupädevust (kohtukorralduse seaduse (*Gerichtsverfassungsgesetz*) § 23 punkt 1).

Piirkonnakohtutel on olenemata hagihinnast ainupädevus ka allpool kirjeldatud valdkondades (vt kohtukorralduse seaduse §-d 23 ja 23a).

Piirkonnakohtud on ainupädevad arutama vaidlusi, mis on seotud eluruumide üürilepingutest tulenevate nõuetega või selliste lepingute olemasoluga (kohtukorralduse seaduse § 23 punkti 2 alapunkt a).

Neil on ainupädevus ka perekonnaasjades ja üldiselt pädevus hagita menetlustes (kohtukorralduse seaduse § 23a lõike 1 esimese lause punktid 1 ja 2).

Muud valdkonnad, milles piirkonnohtutel on olenemata hagihinnast ainupädevus, on sätestatud kohtukorralduse seaduse § 23 punkti 2 alapunktides b-d ja g (reisijate ja nende majutajate, sõidukijuhtide, kiprite/laevakaptenite või sadamate emigratsiooniametnike (*Auswanderungsexpedienten*) vahelised vaidlused, mis on seotud majutajate esitatud arvete, piletihindade või reisijate ja nende vara transpordiga või selle vara kadumise või kahjustamisega, ning reisijate ja kauplejate vahelised reisiga seotud vaidlused; korteriomandiseaduse (*Wohnungseigentumsgesetz*) § 43 lõike 2 kohased vaidlused (milles piirkonnohtutel on ainupädevus); ulukite tekitatud kahju puudutavad vaidlused; nõuded, mis tulenevad lepingust, mis on sõlmitud õigusjärglasele maa ülemineku kohta ja mille alusel jäävad üleandjale eluaegne kasutusõigus ja eluaegsed mitterahalised hüved (saksakeelne termin *Altenteilsvertrag* või *Leibgedingsvertrag*, *Leibzuchtvertrag* või *Auszugsvertrag*)).

2. Kõrgemad piirkonnohtud on esimeses astmes pädevad menetlema tsiviilvaidlusi, mis ei kuulu piirkonnohtute pädevusse (kohtukorralduse seaduse § 71 lõige 1). Need on eeskätt sellised kohtuasjad, mille korral hagihind ületab 5 000 eurot.

Kohtukorralduse seaduse § 71 lõikes 2 on nimetatud mitu valdkonda, kus kõrgematel piirkonnohtutel on olenemata hagihinnast ainupädevus. Selle sätte kohaselt kuuluvad kõrgemate piirkonnohtute ainupädevuse valdkondade hulka

- kahjunõuded riigi vastu, mis tulenevad ametiisikute ülesannete mittenõuetekohasest täitmisest (*Amtshaftung*),
- hüvitusnõuded väära kapitalituruteabe avaldamise või kapitalituruteabe avaldamata jätmise tõttu, ning
- vaidlused seoses ehitusettevõtjate klientide muutmisõigusega ja sellest tuleneva ehitusettevõtja õigusega kohandada talle ehituslepingu alusel makstavat töötasu, nagu on viidatud tsiviilseadustiku (*Bürgerliches Gesetzbuch*) §-s 650b.

Muud kõrgemate piirkonnohtute ainupädevuse valdkonnad, näiteks tööstusomandi valdkond, on sätestatud teistes föderaalsete normides (vt näiteks kaubamärgiseaduse (*Markengesetz*) § 140 lõige 1).

Kõrgemates piirkonnohtutes võib luua ka kaubandusajade arutamise kodasid (kohtukorralduse seaduse § 93). Neil on pädevus kaubandusajades, mis on määratletud kohtukorralduse seaduse §-s 95. Asja arutamiseks kaubandusajade kojas peab seda taotlema üks pooltest (kohtukorralduse seaduse § 96 lõige 1 ja § 98 lõike 1 esimene lause).

1. aprillil 2025. aastal jõustunud Saksamaa kohtusüsteemi tugevdamise seaduse (*Justizstandort-Stärkungsgesetz*, Saksamaa föderaalne ametlik väljaanne 2024 I nr 302) kohaselt on liidumaadel (*Länder*) ka võimalus anda oma liidumaa kõrgeimale üldkohtule (*Oberlandesgericht*) esimeses astmes pädevus teatavates seaduses osutatud tsiviil- ja kaubandusajades (vt kohtukorralduse seaduse § 119b lõige 1). Poolte kokkuleppel võib sellisel kohtul olla esimeses astmes pädevus lahendada vaidlusi, mille puhul hagihind on kindel minimaalne rahasumma.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Saksamaa tsiviilkohtumenetluse seadustikus (*Zivilprozessordnung*, ZPO) §-des 12–18) sätestatud üldise kohtualluvuse reeglites kehtib põhimõte, et territoriaalne pädevus määratakse kindlaks kostja elukoha alusel (ZPO § 12). Kui kostjal ei ole elukohta, võetakse aluseks tema viibimiskoht Saksamaal. Kui tema viibimiskoht ei ole teada, võetakse aluseks tema viimane elukoht (ZPO § 16). Juriidilise isiku puhul määratakse territoriaalne pädevus kindlaks selle juriidilise isiku registrijärgse asukoha alusel (ZPO § 17).

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Teatavat liiki hagide korral võib hageja valida ka kohtualluvuse (valikulise kohtualluvuse, mitte ainupädevuse), mis ei ole kostja elukohajärgne kohtualluvus. Allpool on esitatud mõned näited.

* Lepingulistest suhetest tulenevaid vaidlusi ja lepingu olemasolu käsitlevaid vaidlusi võib viia ka sellesse

kohtusse, mille tööpiirkonnas tuleb vaidlusalust kohustust täita („*Besonderer Gerichtsstand des Erfüllungsorts*“ – kohustuse täitmise koha järgne valikuline kohtualluvus, ZPO § 29 lõige 1). Kohustuse täitmise kohta käsitlev kokkulepe on menetluse seisukohast asjakohane ainult juhul, kui lepinguosalised on sellised isikud, kellel on õigus sõlmida kohtualluvuse kokkuleppeid vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 38 lõikele 1 või kui kokkulepe on sõlmitud pärast vaidluse tekkimist (vt vastus küsimusele 2.2.2.3).

Mõiste „lepingulised suhted“ hõlmab kõiki võlaõigusega reguleeritud lepinguid kohustuse liigist olenemata. Sama reegel kehtib töökohtute pädevuse korral (töökohtute seaduse § 46 lõige 2).

* Süülistest tegudest tulenevate nõuete korral on pädev ka see kohus, mille tööpiirkonnas tegu toime pandi (ZPO § 32).

* Liiklusseaduse (*Straßenverkehrsgesetz*) kohaste nõuete korral on pädev ka kohus, mille tööpiirkonnas toimus kahjustav sündmus, st liiklusõnnetus (liiklusseaduse § 20).

* Süüteo ohver võib kriminaalmenetluse raames esitada süüteost tulenevate asjaõiguses sätestatud õiguste kohta avaldusi sellele kohtule, kus kriminaalmenetlus on algatatud (tsiviilhagi esitamine kriminaalmenetluses (*Adhäsionsverfahren*) vastavalt kriminaalmenetluse seadustiku (*Strafprozessordnung*) §-dele 403 ja 404).

* Abielulahutuse menetlustes reguleerib territoriaalset pädevust menetlust perekonnaasjades ja hagita kohtuasju käsitleva seaduse (*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*) § 122. Selle sätte alusel on ainupädevus sellel perekonnakohtul (*Familiengericht*) (piirkonnakohtu osakond), mille tööpiirkonnas on ühe abikaasa ja abielupaari kõigi ühiste alaealiste laste harilik viibimiskoht (st nende elu tegelik kese). Juhul kui kostjale hagi- või nõudeavalduse kättetoimetamise ajal (*Eintritt der Rechtshängigkeit*) puudub selline harilik viibimiskoht, kus elavad abielupaari kõik alaealsed lapsed, on ainupädevus sellel perekonnakohtul, mille tööpiirkonnas on ühe abikaasa ja abielupaari mõne alaealise lapse harilik viibimiskoht, tingimusel et ükski abielupaari ühine laps ei ela harilikult teise abikaasa juures.

Kui kumbki eespool nimetatud kohtualluvuse tingimustest ei ole täidetud, on ainupädevus perekonnakohtul, mille tööpiirkonnas oli abikaasade viimane ühine harilik viibimiskoht, kui ühe abikaasa harilik viibimiskoht on avalduse kostjale kättetoimetamise ajal endiselt seal. Kui ka see tingimus ei ole täidetud, määratakse kohtualluvus kindlaks kostja hariliku viibimiskoha järgi, välja arvatud juhul, kui kostjal puudub Saksamaal harilik viibimiskoht, millisel juhul võetakse aluseks hageja harilik viibimiskoht.

Kui ükski eespool nimetatud kohtualluvuse tingimustest ei ole täidetud, on ainupädevus Berlin-Schönebergi piirkonnakohtu juurde loodud perekonnakohtul.

* Ülalpidamisasjades reguleerib territoriaalset pädevust menetlust perekonnaasjades ja hagita kohtuasju käsitleva seaduse § 232. Kui abieluküsimustega seotud menetlus on kohtus pooleli, on abikaasale ja lastele elatise maksmise küsimustes ainupädevus sellel esimese astme kohtul, kelle poole asja menetlemiseks pöörduiti.

Kui abieluküsimustega seotud menetlus ei ole pooleli või ei ole enam pooleli, on alaealisele või samaväärsele lapsele elatise maksmise küsimustes ainupädevus kohtul, mille tööpiirkonnas on lapse või alaealise lapse nimel tegutsemise õigusega vanema harilik viibimiskoht. See ei kehti juhul, kui lapse või lapsevanema harilik viibimiskoht on muus riigis kui Saksamaal.

Kõikides muudes ülalpidamisasjades (eespool kirjeldatud reeglitega hõlmamata elatise maksmine abikaasale või lastele, kuid ka elatise maksmine lapselastele, vanematele või emadele, kelle lapsed on sündinud väljaspool abielu) kohaldatakse üldreegleid, st peamine määrav tegur on kostja harilik viibimiskoht. Mõnel erijuhul aga saab kohtualluvust valida ka menetlust perekonnaasjades ja hagita kohtuasju käsitleva seaduse § 232 lõike 3 teise lause kohaselt (nr 1: ühe lapsevanema poolt teise vanema vastu esitatud hagide puhul, mis käsitlevad a) abielu korral seadusest tulenevalt elatise maksmise kohustust või b) tsiviilseadustiku § 1615I kohast õigust valida kohus, kus on pooleli lapsele elatise maksmisega seotud esimese astme menetlus; nr 2: lapse esitatud hagi puhul, mille eesmärk on tagada, et mõlemad vanemad täidavad oma ülalpidamiskohustust – kohus, mis on pädev menetlema hagi ühe lapsevanema vastu; nr 3: hageja hariliku viibimiskoha järgne kohus, kui kostjal ei ole Saksamaal kohtualluvust).

* Menetlust perekonnaasjades ja hagita kohtuasju käsitleva seaduse §-ga 152 kohaldatakse samu norme vanemlikku vastutust või lapsega suhtlemise õigust puudutavate menetluste suhtes. Seega, kui abielu

lahutamise menetlus on kohtus pooleli, on sama kohus pädev menetlema ka vanemlikku vastutust või lapsega suhtlemise õigust puudutavaid korraldusi. Kui abieluküsimustega seotud menetlus ei ole kohtus pooleli, on määrav lapse harilik viibimiskoht. Kohtualluvuse kindlaksmääramise aluseks võetakse asja kohtusse andmise kuupäev.

* Hagita menetlustes määratakse territoriaalne pädevus kindlaks väga erinevatel alustel, sest seda liiki küsimused ei hõlma tavaliselt pooltevahelisi nõudeid, vaid on seotud õiguskaitselise tagamisega.

Kui asi puudutab füüsilist isikut, oleneb kohtualluvus üldjuhul selle isiku harilikust viibimiskohast, välja arvatud juhul, kui vajalikud meetmed on tihedamalt seotud mõne muu kohaga. Seda reguleerib eestkosteküsimustes perekonnaasjade ja hagita menetluse seaduse § 272, sundpaigutamise küsimustes sama seaduse § 313 ja vabadusekaotusega seotud küsimustes § 416.

Juriidiliste isikute (nt aktsiaselts (*Aktiengesellschaft*), piiratud vastutusega äriühing (*Gesellschaft mit beschränkter Haftung*) või registreeritud ühing (*eingetragener Verein*)) või menetlusõiguse alusel nendega võrdväärseks tunnistatud isikute rühmade (nt täisühing (*offene Handelsgesellschaft*) või usaldusühing (*Kommanditgesellschaft*)) puhul määratakse õiguskaitselise küsimustes – näiteks avalikesse registritesse kandmise või äriühinguõiguse kohaste menetluste puhul – kohtualluvus kindlaks ühingu või äriühingu registrijärgse asukoha alusel. Kui füüsiline isik tegutseb füüsilisest isikust ettevõtjana, on otsustav tegur tema asukoht. Territoriaalse pädevuse normid registreerimisküsimustes ja äriühinguõiguse kohastes menetlustes on sätestatud menetlust perekonnaasjades ja hagita kohtuasju käsitleva seaduse §-des 376 ja 377 ning kohati kohaldatakse neid koos liidumaa õiguses sätestatud normidega.

Pärimisasja puhul on pädev üldjuhul kohus, mille tööpiirkonnas oli surnud isiku viimane harilik viibimiskoht (menetlust perekonnaasjades ja hagita kohtuasju käsitleva seaduse § 343 lõige 1). Teatavatel juhtudel võib pädevus olla mujal vastavalt seaduse § 343 lõikele 2 või 3 või §-le 344. Siinkohal tuleb eelkõige mainida seaduse § 344 lõiget 7, mis võimaldab pärijal, kelle harilik viibimiskoht ei ole pärimisasja menetleva ja üldise pädevusega kohtu tööpiirkonnas, pärandist keelduda või esitada pärimisõiguse kohta muid avaldusi pärimisasja menetlevale kohtule, mille tööpiirkonnas on tema enda harilik viibimiskoht.

Kinnistusametina on kinnistusraamatu asjades pädev piirkonnakohus, mille tööpiirkonnas kinnistu asub. Kinnistusraamatuga seotud küsimustes reguleerib territoriaalset pädevust kinnistusraamatuseaduse (*Grundbuchordnung*) § 1, kohati koostoimes liidumaa õiguses sätestatud normidega.

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Kui õigusaktis on sõnaselgelt sätestatud mõne kohtu ainupädevus, on see pädevus esimuslik kõigi muude pädevuste suhtes. See tähendab, et menetlust on lubatud algatada üksnes ainupädevusega kohtus. Teatavad ainupädevuse juhud on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seadustikus, teised aga tulenevad eriõigusaktidest, nagu seadus, mis käsitleb menetlust perekonnaasjades ja hagita kohtuasju (vt näiteks selle seaduse § 122). Allpool on esitatud näiteid tsiviilkohtumenetluse seadustikust tuleneva ainupädevuse kohta.

* Teatavate menetluste puhul, mis on seotud maaga või sellega samaväärse õigusega (nt päritav hoonestusõigus (*Erbbaurecht*)), on territoriaalne ainupädevus kohtul, mille tööpiirkonnas kinnisvara asub. See kehtib varaomandi või vara asjaõigusega koormamisega seotud menetluste, sellise koormamise lõpetamist käsitlevate vaidluste, valdushagide, piirivaidluste ja jagamist käsitlevate hagide korral (ZPO § 24).

* Kui tegemist on vaidlustega, mis tulenevad ruumide rendi- või üürilepingutest või käsitlevad selliste lepingute olemasolu, on territoriaalne ainupädevus kohtul, mille tööpiirkonnas renditavad või üüritavad ruumid asuvad (ZPO § 29a lõige 1). Seda reeglit ei kohaldata siiski eluruumide üürimisel nende ajutiseks kasutamiseks (puhkekodud, hotellitoad jms) ega möbleeritud ruumide üürimisel eraisikutele ning samuti mitte majade või ruumide üürimisel avalik-õiguslike ülesannete täitmiseks (ZPO § 29a lõige 2).

* Saksamaal asuva rajatise käitaja vastu algatatud hagi korral, mille raames nõutakse hüvitise maksmist keskkonnamõjust tuleneva kahju eest, on ainupädevus kohtul, mille tööpiirkonnas rajatise põhjustatud keskkonnamõju tekkis (ZPO § 32a).

* Kui tegemist on hagiga, mille raames nõutakse hüvitist väära või eksitava avaliku kapitalituruteabe avaldamise või kapitalituruteabe avaldamata jätmise eest või hagiga väärtpaberite ostmise ja ülevõtmise seaduse

(*Wertpapiererwerbs- und Übernahmegesetz*) kohasel pakkumisel põhineva lepingu täitmise eest, on ainupädevus kohtul, mille tööpiirkonnas on a) asjaomase emitendi, b) asjaomase muude kapitaliinvesteeringute pakkuja või c) sihtettevõtja registrijärgne asukoht, kui see asub Saksamaal ja hagi on vähemalt osaliselt esitatud muu hulgas emitendi, pakkuja või sihtettevõtja vastu (ZPO § 32b).

* Maksekäsmenetlustes on ainupädevus hageja jaoks üldise pädevusega piirkonakohtul, s.o reeglina hageja elukoht või registrijärgne asukoht, kui hageja on juriidiline isik (ZPO § 689 lõike 2 esimene lause). Kui hagejal ei ole Saksamaal üldise pädevusega kohut, on ainupädevus Weddingi esimese astme kohtul Berliinis. Neid norme kohaldatakse ka siis, kui muudes õigusaktides on sätestatud teistsugune ainupädevus.

* Täitemenetlustes on ainupädevus piirkonakohtul, mille tööpiirkonnas täitmine peab toimuma või toimus (ZPO § 764 lõige 2 ja § 802). Rahaliste nõuete ja muude varaliste õiguste korral on pädevus võlgniku elukohajärgsel piirkonakohtul (ZPO § 828 lõige 2). Kui tegemist on maa sundmüügiga enampakkumise teel või maa sundvalitsemisega, on täitekohtuna territoriaalne ainupädevus piirkonakohtul, mille tööpiirkonnas maa asub (sundenampakkumist ja sundvalitsemist käsitleva seaduse (*Gesetz über die Zwangsversteigerung und die Zwangsverwaltung*) § 1 lõige 1 ja § 146 ning ZPO §-d 802 ja 869).

Kui kolmas isik esitab nõude, et tal on täitmismenetluse objekti võõrandamist takistav omandiõigus, on ainupädevus kohtul, mille tööpiirkonnas täitmine toimub (ZPO § 771 lõige 1).

* Kohustusi, mida ei saa delegeerida teistele isikutele (*unvertretbare Handlungen*) – olenemata sellest, kas need on kohustus tegutseda, midagi tolereerida või millestki hoiduda –, saab jõustada asja menetlev esimese astme kohus (ZPO §-d 888, 890, 894, 895). Esimese astme kohtul on ka pädevus menetleda hagisid, millega vaidlustatakse kohtuotsusega kehtestatud õiguse jõustamine (ZPO § 767 lõige 1).

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

a. Kokkulepped

Tsiviilkohtumenetluse seadustik võimaldab sõlmida kohtualluvuse kokkuleppeid. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 38 lõike 1 kohaselt võib esimese astme kohus, millel puudub sisuline või territoriaalne pädevus, saada pädevuse poolte vahel sõlmitud sõnaselge või vaikiva kokkuleppe alusel, kui poolteks on kauplejad, avalik-õiguslikud juriidilised isikud või avalik-õiguslikud sihtotstarbelised fondid. Konkreetse esimese astme kohtu pädevuse kokkulepped on lubatud ka juhul, kui vähemalt ühel kokkuleppe poolel ei ole Saksamaal üldist kohtualluvust (ZPO § 38 lõike 2 esimene lause). Viimasel juhul tuleb kokkulepe sõlmida kirjalikult või kui sõlmitakse suuline kokkulepe, tuleb seda kirjalikult kinnitada. Kui ühel poolel on Saksamaal üldine kohtualluvus, võib Saksamaa kohtu valida üksnes juhul, kui selle poole üldine kohtualluvus asub selle kohtu tööpiirkonnas või kui kohtul on valikuline pädevus.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 38 lõike 3 kohaselt on kohtualluvuse kokkulepe muul juhul lubatav vaid siis, kui see on sõlmitud sõnaselgelt ja kirjalikult pärast vaidluse tekkimist või kui see on sõlmitud puhuks, kui tulevane kostja viib pärast lepingu sõlmimist oma peamise elukoha või hariliku viibimiskoha välisriiki, või puhuks, kui kostja peamine elukoht või harilik viibimiskoht ei ole menetluse algatamise ajal teada.

Kohtualluvuse kokkulepe peab alati olema seotud konkreetse õigussuhte ja selle raames tekkivate õigusvaidlustega. Kui see tingimus ei ole täidetud, on kokkulepe kehtetu (ZPO § 40 lõige 1). Kohtualluvuse kokkulepped ei ole vastuvõetavad ka mitterahaliste nõuete puhul, mis on määratud piirkonakohtule arutamiseks olenemata vaidlusalusest väärtusest (ZPO § 40 lõike 2 punkt 1). Samuti ei ole neid võimalik sõlmida, kui seadusega on ette nähtud ainupädevus (ZPO § 40 lõike 2 punkt 2).

Kehtiv kohtualluvuse kokkulepe on kohtute jaoks siduv. See, kas kokku on lepitud ainupädevuses, oleneb kokkuleppe sisust.

b) Osalemine kohtumenetluses kohtu pädevust vaidlustamata (*rügelose Verhandlung*)

Esimese astme kohus on õiguslikult pädev ka siis, kui kostja esitab asja sisu kohta suulised seisukohad, seejuures vaidlustamata kohtu pädevust (ZPO § 39). Piirkonakohtutes toimuva menetluse korral tekib selline õiguslik tagajärg ainult juhul, kui kohus on sellele asjaolule tähelepanu juhtinud (ZPO § 504).

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 40 lõike 2 teise lause kohaselt ei saa hagi menetlemise pädevust siiski sellisel

viisil kindlaks teha (st et kostja osaleb kohtumenetluses ilma kohtu pädevust vaidlustamata), kui kohtualluvuse kokkulepe oleks vastuvõetamatu (vt eespool mitterahalised vaidlused ja ainupädevus).

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Töökohtute eripära ei ole seotud ainult nende sisulise pädevusega, mis on sätestatud töökohtute seaduse (*Arbeitsgerichtsgesetz*) §-des 2–3.

Nende puhul tuleb arvestada ka territoriaalse pädevusega seotud eripäraga. Kui tegemist on kohtuotsuseni viiva menetlusega (*Urteilsverfahren*) töökohtute seaduse § 2 tähenduses, võetakse esmalt aluseks tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud üldnormid (ZPO § 46 lõike 2 esimene lause). Seega kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud territoriaalse pädevuse norme. Ometi on töökohtute seaduse § 48 lõikes 1a sätestatud töökohajärgne valikuline kohtualluvus ja menetluse võib algatada ka seal. Kohtualluvuse kokkulepete suhtes kohaldatakse küsimusele 2.2.2.3 antud vastuses kirjeldatud üldnorme. Olgu siiski märgitud, et teatavate vaidluste korral on kollektiivlepingu pooltel töökohtute seaduse § 48 lõike 2 kohaselt õigus määrata kindlaks sellise kohtu pädevus, kellel ei ole iseenesest territoriaalset pädevust, järgimata tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 38.

Kui tegemist on otsuseni viiva menetlusega (*Beschlussverfahren*) töökohtute seaduse § 2a tähenduses, on seaduse § 82 lõike 1 kohaselt ainupädevus kohtul, mille tööpiirkonnas on ettevõtja tegevuskoht või registrijärgne asukoht.

■ Viimati uuendatud: 30/01/2026

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.